

визначених Welfare Quality®, належна поведінка має чотири загальні критерії. До них відносять вираження соціальної поведінки, вираження іншої поведінки, добрі стосунки між людиною і твариною та позитивний емоційний стан. Заходи, пов'язані з цим, визначають як агоністична поведінка, доступ до пасовища, відстань уникнення та якісне оцінювання поведінки. Важливо, щоб дослідження благополуччя тварин більше зосереджувалися на позитивних емоційних станах у майбутньому.

Висновок. Під час розробки схеми оцінювання благополуччя молочних корів необхідно прозоро охопити деякі загальні сфери, які можуть погіршити благополуччя тварин. Вони мають містити корм, воду, здоров'я, навколишнє середовище, управління та поведінку. Вибираючи точки оцінювання, необхідно спробувати знайти оптимальний баланс щодо ресурсних, господарських і тваринних заходів.

УДК 636.09:616.9:619 (045)

Ольга ПАНТЕЛЕСНКО, аспірантка;

Тарас ЦАРЕНКО, канд. вет. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

panteleenko1991@gmail.com

КОНТРОЛЬ ХВОРОБИ ЛАЙМА З ПОЗИЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «ЄДИНЕ ЗДОРОВ'Я»

Концепція «Єдине здоров'я» передбачає взаємодію між секторами, які працюють разом для забезпечення благополуччя здоров'я людей, домашніх тварин та дикої фауни. Співпраця може здійснюватися на різних рівнях, починаючи від місцевого рівня і закінчуючи міжнародною співпрацею, яка провадиться на основі тристоронніх рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я, Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин та Продовольчої і Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН із залученням експертів відповідних напрямків [1].

Особливої уваги потребують зоонозні, природно-осередкові трансмісивні захворювання зі складним механізмом передачі збудників, одним з яких є хвороба Лайма (ХЛ), яка поширена в багатьох країнах Світу, а також в Україні. Збудниками ХЛ є борелії комплексу *Borrelia burgdorferi sensu lato*, які передаються людині чи тварині через укуси заражених іксодових кліщів. Складний ланцюг передачі збудника ХЛ охоплює десятки дрібних хребетних тварин-резервуарів та іксодових кліщів, які взаємодіють у постійному мінливому природному середовищі. Природно-кліматичні та антропогенні чинники: зміна клімату, урбанізація, ландшафтні особливості територій тощо, постійно впливають на поширення трансмісивних хвороб.

Крім природних осередків, хвороба Лайма набула урбанізованого характеру, що визначається поширенням ареалів іксодових кліщів в умовах міста та залучення в епізоотичний ланцюг синантропних тварин, птахів та тварин-компаньйонів [2]. Тварини-компаньйони – домашні собаки та коти, мають мінімальне значення у прямій передачі збудника ХЛ людині, але можуть стати засобом для перенесення інфікованих кліщів у домашнє середовище. Собаки також хворіють ХЛ, хоча у більшості тварин після інфікування бореліями захворювання не переходить у клінічну стадію. В ендемічних районах лише у 5-10 % з 75 % серопозитивних собак ХЛ проявляється симптоматично. Показник серопревалентності собак до збудників ХЛ може бути «маркером» для моніторингу ризику зараження людини ХЛ в ендемічних зонах [3, 4]. Не слід відкидати роль у поширенні ХЛ синантропних тварин, наприклад, щурів, хатніх та лісових мишей, полівок, їжаків тощо, які в урбанізованих умовах можуть залучатися в ланцюг передачі борелій та бути «міськими» резервуарами для збудників ХЛ. Всі ланки епізоотичного ланцюга ХЛ об'єднує вектор – іксодові кліщі. За сприятливих умов навколишнього середовища кліщі проходять всі стадії життєвого циклу, під час яких, крім яєць, живляться кров'ю, набувають і передають збудник *Borrelia burgdorferi sensu lato* сприйнятливим господарям.

Отже, контроль хвороби Лайма з позицій концепції «Єдине здоров'я» має базуватися на злагодженій співпраці, координації та комунікації секторів, зокрема громадського здоров'я, медицини, ветеринарії та охорони довкілля. Організація та реалізація міжсекторальних програм моніторингу хвороби Лайма має містити в собі низку елементів. Для встановлення поширення ХЛ може бути організовано реєстрацію випадків захворювання людей та тварин, систематичний моніторинг поширення та інфікування бореліями іксодових кліщів у природних й урбанізованих умовах, скринінг показників серопревалентності до збудників ХЛ домашніх, бродячих та синантропних тварин. Вивчення значення у поширенні ХЛ синантропних дрібних хребетних тварин в урбанізованих умовах, дослідження механізму передачі борелій між видами дикої фауни, синантропними тваринами, бродячими тваринами, що живуть навколо домашніх тварин і людини, сприятиме контролю за епідемічною та епізоотичною ситуацією.

Важливим, додатковим методом оцінювання може бути систематичний картографічний аналіз поширення хвороби Лайма за такими показниками: випадки захворювання людей та тварин ХЛ, скринінг серопревалентності до ХЛ бродячих тварин, домашніх тварин та синантропних тварин, поширення іксодових кліщів на різних територіях, зокрема інфікованих кліщів бореліями, поширення збудників ХЛ серед популяцій резервуарних господарів дикої фауни та синантропних видів дрібних хребетних тварин.

Вивчення, аналіз та прогнозування впливу на поширення ХЛ зовнішніх природних чинників, зокрема, природно-кліматичних умов та глобальних кліматичних змін, екологічних чинників, типів ландшафту й антропогенного впливу на них дозволить контролювати та запобігати проявам хвороби у людей і тварин.

Список бібліографічних посилань

1. Day M. J. One health: the importance of companion animal vector-borne diseases. *Parasites Vectors*. 2011. Vol. 49, № 4. P. 1–6. DOI:10.1186/1756-3305-4-49.

2. Climate change and infectious diseases: the challenges: N increased risk of tick-borne diseases with climate and environmental changes / C. Bouchard, A. Dibernardo, J. Koffi [et al.]. *Canada Communicable Disease Report*. 2019. Vol. 45, № 4. P. 83. DOI:10.14745/ccdr.v45i04a02.

3. Пантелесенко О. В., Ярчук Б. М., Царенко Т. М. Сучасний стан проблеми Лайм-бореліозу тварин (систематичний огляд). *Науковий вісник ветеринарної медицини*. 2021. № 1. С. 64–78. DOI:10.33245/2310-4902-2021-165-1-64-78.

4. Prevalence and distribution of *Borrelia* and *Babesia* species in ticks feeding on dogs in the UK / S. Abdullah, C. Helps, S. Tasker [et al.]. *Medical and veterinary entomology*. 2018. Vol. 32, № 1. P. 14–22. DOI:10.1111/mve.12257.

УДК 616.032 (045)

Максим ШЕВЧЕНКО, аспірант;

Андрій АНДРІЙЧУК, канд. вет. наук, доцент;

Богдан БЛИК, аспірант;

Тарас ЦАРЕНКО, канд. вет. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

maxc.7991@gmail.com

БАКТЕРІАЛЬНІ ЗБУДНИКИ НОЗОКОМІАЛЬНИХ ІНФЕКЦІЙ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

Лікарняні або нозокоміальні інфекції – це будь-яка інфекція людини або тварини, що розвивається внаслідок шпиталізації або амбулаторного лікування. Збудниками нозокоміальної інфекції можуть ставати численні мікроорганізми вірусної, бактеріальної та грибної природи, які колонізують середовище, персонал та устаткування клініки.

У контексті ветеринарних лікарняних інфекцій треба розглядати особливості галузі ветеринарної медицини. Нозокоміальні інфекції в